

NORSK
PRESSEFORBUND

NORSK
JOURNALISTLAG

NORSK
REDAKTØRFORENING

Til
Justisdepartementet
lovavdelingen@jd.dep.no

Oslo, 08.11.2016

Deres referanse: -16/2758 ES GUH/bj

Høring – forslag til ny domstollov og endringer i forskrift om offentlighet i rettspleien

1. Innledning

Norsk Presseforbund (NP) er fellesorganet for norske medier i etiske og redaksjonelt faglige spørsmål. Norsk Redaktørforening (NR) er en landsomfattende sammenslutning av redaktører i alle typer medier. Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for redaksjonelle medarbeidere, herunder ledere og frilansere som har journalistikk som yrke. Vi takker for at vi har fått utsatt høringsfristen til 8. november 2016, i epost 27.9.2016.

Vi viser til Domstolsadministrasjonens delrevisjon av reglene om offentlighet i rettspleien av oktober 2010 (heretter forkortet Arbeidsgruppens rapport), Trond Sundets utredning om ny domstollov av 31.10.2014 (heretter Sundet), Domstolsadministrasjonens tilleggsnotat til utredningen av 01.07.2016 og Domstoladministrasjonens forslag av 01.07.2016 om adgang og sikkerhetskontroll i domstolene. Vi er usikre på om dette har blitt den mest effektive og treffsikre arbeidsformen for å få på plass en ny domstollov. Flere steder savner vi en bredere drøfting av temaer, særlig hvordan gjeldende rett må forstås i lys av Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 10 om ytringsfrihet. Vi takker uansett for konstruktiv møte med Sundet underveis i utarbeidelsen av forslaget, og registrerer at vi har fått gjennomslag for enkelte av våre innspill, og at offentlighetsprinsippet har blitt styrket på flere områder.

Vi vil i vår fellesuttalelse konsentrere oss om departementets forslag som berører spørsmål om offentlighet i rettspleien og massemedienes kildevern. Regler om *offentlighet i rettspleien* fastlegger mediernes arbeidsvilkår i domstolene, og er derfor av stor betydning for alle medier. Enten det er tale om store redaksjoner med dedikerte journalister innenfor retts- og kriminaljournalistikken, eller det er en mindre redaksjon som mer sporadisk dekker aktuelle rettsaker. Størst mulig åpenhet og innsyn i rettspleien er helt avgjørende for at mediene skal kunne utføre sitt journalistiske oppdrag som kritisk videreformidler av og plattform for debatt om viktige samfunnsproblemer. Norsk presse er derfor avhengig av et utfyllende regelverk som

tydeliggjør gode vilkår for mediene i domstolene. *Kildevernet* beskytter samfunnet, jf. for eksempel EMD Goodwinsaken 1996 (avsnitt 39). Anonyme kilders mulighet til å kommunisere fritt med mediene er en viktig menneskerettighet. Det er ikke journalisten, men den anonyme kilden som beskyttes. Fra et samfunnsperspektiv er vernet nødvendig for å få frem informasjon som ellers ville forblitt ukjent. Det må derfor etableres rettsikkerhetsgarantier for at kildevernet blir respektert.

2. Prinsippet om meroffentlighet

Våre organisasjoner støtter utkastets § 16-1 annet ledd om en generell bestemmelse om meroffentlighet, som skal omfatte både møte- og dokumentoffentlighet samt referatrett. Dette har fungert som et godt grunnprinsipp i dansk lovgivning siden 2004, samt i norske enkeltsaker som blant annet Rt 2007 s. 757. I tillegg er det allerede anbefalt som et grunnprinsipp i «Dommerne og mediene - håndbok om regelverk og god praksis for dommenes forhold til mediene», Fagbokforlaget 2012 (forkortet Dommerhåndboka). Det vil etter vårt syn være svært uheldig dersom et så viktig prinsipp, bare skulle gjelde for dokumentoffentlighet.

Vi mener imidlertid at bestemmelsen ikke bare kan formuleres som en «programerklæring» (Sundet s. 108). Slik forslaget er formulert, åpner det etter vår oppfatning opp for et altfor stort rom for skjønn. I dag er det slik at offentlighetsreglene praktiseres svært ulikt, tidvis også innenfor samme domstol. Offentlighetsprinsippet er hos mange dommere rett og slett for dårlig forankret. Vi anser dette som et betydelig problem, som i praksis innebærer en fare for ulik rettsikkerhet og ulikheter i informasjon fra domstolene til publikum og mediene. Forslaget om meroffentlighet gir etter vårt syn den enkelte dommer for omfattende tolkningsmakt.

Vi foreslår at merinnsyn ikke bare skal «vurderes», men det «skal» gis innsyn, dersom de hensyn som taler for innsyn veier tyngre enn mothensynene. En slik *plikt til offentliggjøring ut fra en interesseavveining*, vil føre til at prinsippet blir tatt mer på alvor, og at det dermed vil bli praktisert mer i tråd med intensjonen. Spørsmålet om det skal gis merinnsyn, vil dermed ikke bare være underlagt dommerskjønn, men vil kunne prøves rettslig. På denne måten mener vi målet om at offentlighetsreglene skal praktiseres likt over hele landet, best kan oppnås.

Videre mener vi at bestemmelsen også bør tydeliggjøre hensynet til medienes samfunnsoppgave. I dagens samfunn er det i all hovedsak massemediene som representerer allmennheten i forhold til domstolene og reglene om offentlighet i rettergangen. *Mediene står i en særstilling* når det gjelder innsynsspørsmål, jf. for eksempel EMD Tarsasag mot Ungarn 2009. Vi er i så måte skuffet over at EMK artikkel 10 ikke er vurdert i tilknytning til prinsippet om meroffentlighet. Vi merker oss at det understrekes at formålet med en meroffentlighetsbestemmelse skal være «å tydeliggjøre plikten til å vektlegge hensynet til allmennheten generelt og pressen generelt» (Sundet s. 109).

Likevel ser vi ingen tegn til at de to ferske kjennelsene i Høyesterett, Treholtinnsynsaken HR-2013-641-A og Fengslingsvideosaken HR-2015-02536-A, som begge omhandler journalisters tilgang til informasjon med hjemmel i EMK artikkel 10, ikke har fått de nødvendige konsekvensene i forslaget. Selv om disse rettsavgjørelsene ikke gjelder domstoloven, mener vi Høyesterett fastsetter noen grunnleggende prinsipper om offentlighet og innsyn som vil måtte gjelde på *alle* områder, og som også må etterfølges i arbeidet med ny domstollov. Det heter i Treholtinnsynsaken avsnitt 44 (vist til i Fengslingsvideosaken avsnitt 51): «De avgjørelsene som jeg har gått gjennom, viser at artikkel 10 i hvert fall er gitt anvendelse der pressen ber om innsyn i saker av legitim allmenn interesse, forutsatt at det er tale om innsyn i opplysninger som allerede foreligger.» Videre heter det i avsnitt 53 i Treholtinnsynsaken (vist til i Fengslingsvideosaken avsnitt 65): «Jo større samfunnsinteresse det er knyttet til en sak, jo større behov er det for at forholdene legges til rette for at pressen gis mulighet til å fylle sin funksjon på tilfredsstillende måte.»

Så lenge det er mediene som ber om innsyn i saker av allmenn interesse og opplysningene foreligger, er således norsk lovgiver forpliktet etter EMK artikkel 10 til å sette mediene i en særstilling når det gjelder innsynsspørsmål. Dette må etter vår mening fremkomme uttrykkelig av den foreslåtte meroffentlighetsbestemmelsens ordlyd.

3. Møteoffentlighet

3.1 Generelt

Vi støtter de overordnede intensjonene om å *klargjøre* reglene om allmennhetens rett til å være til stede i rettsmøter. Lovteksten bør skape sikrere veiledning om hvordan møteoffentlighet skal praktiseres. Rettsapparatets offentlighetsregler må, til tross for ulike revisjoner, sies å være en relativt komplisert materie. Ikke-jurister møter store utfordringer om de forsøker å lese seg til reglens innhold uten annet enn lovteksten til hjelp. Ekstra uheldig blir dette når vårt rettsvesen bygger på muntlighetsprinsippet.

3.2 Hovedregelen om åpne dører

Når det gjelder spørsmålet om hvor langt domstolene bør ha plikt til å tilrettelegge lokalet, slik at det kan ta imot dem som ønsker å være til stede, minner vi her om oppfordringen til å passe på å ha stor nok rettsal «i mediefokuserte saker», jf. Dommerhåndboka s. 14. Kapasitetsbegrensninger har som kjent i praksis vært løst ved opprettelse av et pressesenter med monitor i tilstøtende lokaler. Vi mener det må innføres en *plikt til bruk av sidesal* med lyd- og bilde overføring for å sikre medier møterett, slik det har vært i Sverige siden 2008.

Formålet med møteoffentligheten taler for at det må være adgang til å *prioritere pressen i salen*, som budbringer til publikum. Det må imidlertid understrekes at alle medier må ha *samme adgang* til å ha representanter til stede i rettslokalet. Dersom det av praktiske grunner må innføres poolordninger, der en fjernsynskanal foretar tv-opptak på vegne av de fjernsynskanalene som ønsker tv-referat fra rettsmøtet, kan denne forskjellsbehandlingen kun dreie seg om hvilke referatteknikker det enkelte medium får ta i bruk. Prinsippet om møteoffentlighet kan ikke behandles ulikt fra medium til medium.

3.3 Unntak om lukkede dører

Å stenge publikum og mediene ute ved å lukke dørene i rettsmøter, er den mest ytterliggående form for begrensning i rettsmøtets offentlighet. Det må derfor gjøres med stor tilbakeholdenhet, jf. Ot.prp. nr. 55 (1997-98) s. 44. Det bør etter vår mening, i tråd med dansk lovgivning i retsplejelov § 29 stk. 5, fremkomme uttrykkelig av lovens ordlyd at *retten ikke kan treffe avgjørelse om lukkede dører, dersom den finner at begrunnelsen for lukking effektivt vil kunne oppnås ved referatforbud*, jf. Arbeidsgruppens rapport s. 46 og Dommerhåndboka s. 33.

3.4 Saksbehandlingsregler og rettsmidler ved begrenset offentlighet

a Kjennelse

Vi mener det er en god løsning i utkastets § 16-7 første ledd at når det besluttes begrensninger i offentlighetsprinsippet, er avgjørelsesformen *kjennelser*. Dette vil medføre krav om begrunnelse og

presis henvisning til den bestemmelsen som eventuelt benyttes som hjemmel for lukking, og dermed sikre kvaliteten på avgjørelsen, jf. Dommerhåndboka s. 29.

b Uttalerett

For medieorganisasjonene er det prinsipielt viktig at forslaget i utkastets § 16-7 første ledd, om uttalerett for pressen hvor det reises spørsmål om lukkede dører, lovfestes. Pressens representanter har i sin yrkesetikk å søke å ivareta de mer generelle og prinsipielle hensyn bak offentlighetsprinsippet, og fremføring av slike argumenter vil gi retten et *bedre avgjørelsesgrunnlag* ved åpenhetsspørsmål. En slik bestemmelse vil likeledes kunne bidra til å skape en mer ensartet praksis nasjonalt, samt være et insitamant til retten for å begrunne kjennelser om begrenset offentlighet fyldigere. Det er også grunn til å merke seg at ordningen har fungert godt Danmark siden 1999.

Skal bestemmelsen få en reell praktisk betydning, mener vi imidlertid at *uttaleretten må utvides og gjelde alle typer avgjørelser om unntak fra offentlighet*, jf. flertallsforslaget i NOU 1988:2 s. 50-51. I de saker hvor det er tale om flere former for begrensninger i forhandlingenes offentlighet, for eksempel både delvis lukkede dører og referatforbud, er normal saksgang at retten tar stilling til de ulike spørsmålene ved felles behandling ved forhandlingenes begynnelse. Presserepresentantene vil således ikke uttale seg flere ganger til de ulike spørsmålene, og dette vil følgelig ikke by på merarbeid for retten. Konsekvensen vil heller bli at domstolen kan ta en mer veloverveid avgjørelse i saken.

I den utstrekning massemediene gis anledning til å uttale seg, mener vi i prinsippet at hver enkelt av de fremmøtte presserepresentantene skal ha *lik anledning* til å fremlegge sitt syn på åpenhetsspørsmålet. Ved rettsmøter hvor det møter frem svært mange medier, har vi forståelse for at uttaleretten av praktiske grunner må begrenses til representanter for mediene, slik dette for eksempel ble gjennomført i 22.juli-saken.

Straffeprosessloven § 272 første ledd g) gir som kjent hjemme for å bestemme at en sak helt eller delvis skal føres for lukkede dører *allerede under saksforberedelsen*, eventuelt med referatforbud. I dag skjer dette uten at massemediene gis uttalerett, bortsett fra et hederlig unntak ved gjennomføringen av rettsmøtene i forbindelse med 22. juli-saken. Når det nå åpnes opp for uttalerett etter domstolloven § 16-7 første ledd, mener vi liknende høring må innføres etter straffeprosessloven § 272.

c Omgjøring

Selv om det strengt tatt er overflødig med en egen bestemmelse i utkastets § 16-7 annet ledd om omgjøringsadgang, idet dette vil følge av bestemmelsene i tvisteloven og straffeprosessloven, mener vi det er opplysende og *pedagogisk* å inkludere en slik bestemmelse også i domstolloven.

d Ankerett

Det er også viktig for medieorganisasjonene at forslaget i utkastets § 16-7 tredje ledd, om at pressen og pressens organisasjoner skal kunne bruke rettsmidler mot avgjørelser om lukkede dører, lovfestes. Adgangen til anke må etter vårt syn imidlertid *utvides til å gjelde alle tilfeller der retten kan begrense offentlighet eller innsyn*, jf. vår drøftelse over om uttaleretten.

For at bestemmelsen skal kunne ha praktisk betydning, kan det *ikke stilles krav om rettslig interesse* for slik anke. Vi minner her om hva departementet selv skriver i «Rettleiar til offentleglova 12/2009» på s. 170 om domstolskontroll ved avslag på innsyn etter offentleglova: «Dersom det er ein journalist eller eit medieorgan elles som har fått avslag på innsyn, vil organisasjonar som Norsk Presseforbund, Norsk Journalistlag og andre presseorganisasjonar kunne gå til søksmål etter desse reglane.»

e Pressebegrepet

Når det gjelder begrepet «*presse*» i tilknytning til uttale- og ankeretten, viser vi til vår drøftelse av dette i tilknytning til pressesidene og **punkt 7.1**.

4. Medienes referatadgang

Vi mener det rettslige utgangspunktet bør være at også ved rettsmøter utenfor hovedforhandling i straffesaker, først og fremst fengslingsmøter, bør det være tillatt med offentlig gjengivelse av forhandlingene, sml. flertallsforslaget i NOU 1988:2 s. 36. Dagens regel om automatisk forbud ved fengslingsmøter overholdes ikke i praksis. I stor utstrekning godtas allerede i dag at mediene referer fra slike møter. Innskrenkninger i denne retten bør bare kunne skje ved en begrunnet avgjørelse av retten i det enkelte tilfelle. Grunnlovsprinsippet om offentlighet i rettspleien er i så måte et argument for at domstolen må foreta en streng minstemiddelvurdering. Særlig sett i lys av at FNs menneskerettighetskomité har påpekt svakheter i norsk varetektpraksis, vil en slik regel være viktig. Når norske domstoler har vedvarende problemer med å oppnå et internasjonalt nivå på varetektstidens lengde og med å begrense bruk av isolasjon i varetekt, bør automatisk referatforbud ved fengslingsmøter opphøre, sml. Ragna Aarli «Offentlig rettergang – Publikums adgang til innsyn i og omtale av straffesaker» (2010) (heretter Ragna Aarli) side 404.

5. Lyd- og bildeopptak fra forhandlinger mv.

5.1 Generelt

I en tid hvor det på nær sagt alle samfunnsområder jobbes aktivt for større åpenhet og fri formidling av informasjon, er det for oss et paradoks at det i utkastet til ny domstollov foreslås en omfattende utvidelse av forbudet mot fotografering, filming og lydopptak fra norske rettssaler. Det skjer også parallelt med en diskusjon om behovet for notoritet og dokumentasjon fra norske rettssaler – en dokumentasjon som norske myndigheter så langt ikke har klart å sikre, hvilket mange betrakter som et betydelig rettssikkerhetsproblem og som vi også får internasjonal kritikk for.

Vi nevner også, selv om det vil være kjent, at det i mange domstoler, og blant advokater og deler av påtalemyndigheten, de siste årene har utviklet seg en langt mer positiv holdning til både opptak og overføring av deler av rettssaker av allmenn interesse. Dommerforeningens medieutvalg skriver til og med i Dommerhåndboka på s. 47 at:

«Utvalget ser ingen grunn til å anbefale reversering av den utvikling som har funnet sted med hensyn til fjernsynsoverføringer fra hovedforhandlinger og domsavsigelser. Selv om en ikke kan se bort fra de negative sidene, er det utvalgets inntrykk at der fjernsynsoverføringer har blitt tillatt, har det verken fra domstolens side eller fra andre av rettens aktører vært særlige negative erfaringer å høste.

Utvalget stiller seg derfor positiv til at fjernsynsoverføringer og fjernsynsopptak tillates fra hovedforhandlinger og domsavsigelser, både i straffesaker og sivile saker.»

Vi vil også peke på et viktig moment som taler for opptak og publisering av det som skjer i retten, og ikke minst av forklaringer, både fra aktører og vitner. Det er et krav til alle om at de skal forklare seg sannferdig (selv om det ikke er absolutt for tiltalte), og det er avgjort vanskeligere å lyve dersom man vet at det blir gjort opptak av alt som sies. Blir opptak dessuten publisert, er dette presset enda sterkere, og mulighetene øker for at andre kommer med motstridende opplysninger. Dette ble også understreket av Høyres justispolitiker Anders B. Werp i en uttalelse til Finansavisen i februar i år, i forbindelse med innføring av prøveordning med lyd- og video-opptak i Hålogaland. Han poengterte at rettssikkerheten dermed styrkes for dem som møter i retten, enten man er tiltalt, saksøker eller saksøkt. Alle blir tvunget til å tenke gjennom hva de sier i retten, og å snakke så sannferdig som mulig.

I stedet for å tilnærme seg spørsmålet om dokumentasjon og formidling langs et positivistisk spor, legger notatet opp til en kontraproduktiv tilnærming; reglene må forenkles fordi det gjør dem enklere. Vi går sterkt imot dette forslaget, og vil utdype og forklare våre synspunkter nedenfor, samt skissere alternative måter å løse de spørsmål som fotografering, filming og opptak fra rettssalen reiser.

5.2 Forholdet til EMK artikkel 10

Den europeiske menneskerettskonvensjonens artikkel 10 sier blant annet om ytringsfriheten at «Denne rett skal omfatte frihet til å ha meninger og til å motta og meddele opplysninger og ideer uten inngrep av offentlig myndighet...» (vår understrekning). Det er etter vårt syn ingen tvil om at et forbud mot en bestemt formidlings- eller meddelelsesform vil være en inngripen i denne retten. Et spesifikt forbud mot en eller flere bestemte teknikker eller formater for videreformidling av det som skjer i et åpent rettsmøte, uten referatbegrensninger vil i utgangspunkt krenke retten til fritt å «meddele».

For å kunne gripe inn i denne retten stiller artikkel 10, andre ledd opp tre vilkår:

- De må være foreskrevet ved lov
- De må være nødvendige i et demokratisk samfunn
- De må være nødvendige av hensyn til den nasjonale sikkerhet, territoriale integritet eller offentlige trygghet, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral, for å verne andres omdømme eller rettigheter, for å forebygge at fortrolige opplysninger blir røpet, eller for å bevare domstolenes autoritet og upartiskhet.

Det er for oss vanskelig å se på hvilken måte noen av disse hensynene skulle bli krenket i en slik grad at det gjør det «nødvendig» i et demokratisk samfunn å innføre et generelt forbud mot fotografering, filming og lydopptak fra norske rettssaler. Omdømmevernet er trolig avhengig av helt andre faktorer enn selve formidlingsteknologi og –formater fra rettssalen. Vi kan heller ikke se at domstolenes autoritet og upartiskhet vil bli styrket ved å gjøre opptaksforbudet generelt og utvidet.

Etter vårt syn må det klare utgangspunktet – i sivile som i straffesaker – være et det i utgangspunktet er fritt å formidle fra åpne rettsaker, også gjennom fotografering, filming eller lydopptak og at det er *unntakene* fra dette prinsippet som krever en begrunnelse og en særskilt regulering. Vi kommer nærmere tilbake til dette under punkt 5.6.

5.3 Erfaringer fra andre land

En rekke land har i dag strengere regler hva gjelder fotografering og filming fra rettsmøter og i rettsbygninger enn det Norge har, i de fleste tilfeller basert på lang tradisjon. De har med andre ord også begrenset erfaring med hvordan mer liberale regler virker. Det finnes imidlertid også land med mer vidtgående konsesjoner hva gjelder filming/fotografering enn Norge. I en rapport utarbeidet av tingrettsdommer Torjus Gard (DAs rapportserie 2/10) poengterte han at de domstolene (primært i USA) hvor man har en hovedregel om overføring av rettssaker, var det «ingen erfaring for at aktører eller andre vitner ble hemmet eller uheldig påvirket av slike opptak.»

5.4 Argumentene for en generell utvidelse av fotoforbudet

Det er vanskelig å finne materielle argumenter for den utvidelsen av fotoforbudet (eller forbudet overhodet) som lovutkastet legger opp til, utover de rent prosessuelle og praktiske fordeler en slik regel hevdes å medføre. Arbeidsgruppen siteres blant annet på følgende:

«Etter arbeidsgruppens oppfatning er en hovedregel om forbud mot fotografering og opptak nødvendig for å gi retten adgang til å avklare vilkårene for fotografering og filming før saken starter. Retten bør ha mulighet til å ta opp spørsmål om fotografering og filming med partene på forhånd. Dette gjelder også i sivile saker med stor medieinteresse.»

Argumentasjonen følges opp i selve høringsnotatet, hvor det under dette punktet blant annet heter:

«De sivile saker hvor det umiddelbart er behov for unntak, er saker som ellers normalt går for lukkede dører. Når utkastet likevel bygger på arbeidsgruppens forslag, er det fordi det gir en klar og enkel regel og med arbeidsgruppens merknader om terskelen for å gi tillatelse til lyd- og bildeopptak, og det ivaretar de praktiske hensyn knyttet til medias opptak fra forhandlinger.»

Det argumenteres med andre ord generelt og nesten utelukkende med utgangspunkt i domstolenes praktiske behov. Det mener vi er en lite prinsipiell og meningsfylt tilnærming. Selvsagt må regelverket organiseres slik at det er praktikabelt for domstolene. Mer sentralt er det imidlertid at det ivaretar de prinsippene som den åpne rettspleien og den grunnlovfestede ytringsfriheten bygger på.

Vi registrerer for øvrig at det ikke vises til eksempler eller typetilfeller hvor dagens regelverk har medført utilbørlige belastninger for parter i sivile saker, eller at rettens forhandlinger har blitt forstyrret på en utilbørlig måte. Så lenge det ikke foreligger empiri eller klare indikasjoner på noe annet, er det vanskelig å trekke noen annen konklusjon enn at dagens regler fungerer godt, dersom det er hensynet til involverte parter som er avgjørende. Regelverket har hatt samme innhold i 30 år.

Vi mener også det er en grunnleggende forskjell på straffesaker og sivile saker, og viser til høringsnotatets egen argumentasjon (ovenfor) om at det i sivile saker primært vil være behov for forbud mot fotografering/filming i saker som «normalt går for lukkede dører». Dette er jo saker hvor det uansett ikke vil være aktuelt å fotografer/filme, og dermed trengs det heller ikke noe eget forbud mot dette. Etter vårt syn viser dette helt klart at behovet for en utvidelse av fotoforbudet er svært dårlig begrunnet.

5.5 Særlig om fotografering/filming av siktede/domfelte

I følge Høyesteretts kjæremålsutvalg (som det den gang het) i Rt. 2004 side 510, gjengitt i Bøhn (Domstolloven kommentarutgave, 2. utgave side 582) er det fire hensyn som begrunner dagens forbud mot fotografering av siktede/tiltale – hentet fra en påtegning fra Riksadvokaten:

- Vernet mot identifisering gjennom fotografering
- Vernet mot å bli avbildet i situasjoner med redusert selvkontroll
- En prosessordning som er tillitvekkende og hensynsfull overfor de involverte
- Hensynet til domstolenes verdighet og anseelse

Vi mener det er all grunn til å vurdere disse hensynene på nytt sett opp mot det som er dagens virkelighet.

Vernet mot identifisering gjennom et fotoforbud i rettssalen er i vår tid nærmest illusorisk. Det finnes knapt et voksent menneske i vårt land som i dag ikke har ett eller flere bilder av seg selv publisert på nettsteder, sosiale medier osv i formater som det både er enkelt og lovlig for nyhetsmedier å benytte i deknningen av aktuelle nyhetssaker (såkalte fribruksregler etter åndsverkloven §§ 22 og 23a). Fotoforbudet gir etter vårt syn i praksis intet vern mot identifisering.

Vernet mot å bli avbildet i situasjoner med redusert selvkontroll er i dag i praksis fraværende, dersom man mener å verne siktede/domfelte mot enhver *avbildning*. Hver eneste dag fotograferes det fra rettssalen (utenom forhandlingene) i norske straffesaker. Det gjelder også tiltalte/domfelte. I praksis trer fotoforbudsregelen bare i kraft i de tilfeller hvor fotograferingen/filmingen følges av et brudd på domstollovens §198, 3. ledd andre del om «offentliggjøring» av bilde tatt i strid med forbudet – noe som utløser rettergangsbot.

Det er, særlig med dagens fotoutstyr, nesten umulig å kontrollere alle former for fotografering eller «avbildning». Det regelen om forbud mot fotografering av siktede/domfelte *kan* ha bidratt til er nettopp at fotograferingen skjer mer diskret enn før denne endringen i domstolloven trådte i kraft i 1986. Det siste fanger også opp argumentene under hensynet til at prosessordningen skal være *tillitvekkende og hensynsfull*.

Hensynet til domstolenes verdighet og anseelse mener vi neppe vil styrkes av at man innfører et fotoforbud i sivile norske rettssaker. Det er heller ikke enkelt å se for seg hvordan domstolenes verdighet og anseelse ville svekkes av at man snudde dagens hovedregel og utstyrte den med relevante og presise unntaksbestemmelser. Etter vårt syn er det en betydelig større trussel mot domstolenes anseelse at de oppleves som lukkede og at det er vanskelig å finne presis dokumentasjon for hva som har skjedd i rettssalen.

5.6 Våre forslag til regulering

Vi mener spørsmål knyttet til fotografering/filming kan reguleres bedre langs andre linjer enn det høringsnotatet legger opp til, og tillater oss å fremme konkrete forslag om dette.

Primært mener vi regelen kan utformes slik:

§ 16-6. *Lyd- og bildeopptak fra forhandlinger mv.*

(1) *Under rettsmøter i straffesaker kan retten nedlegge forbud mot fotografering og filmopptak og opptak for radio, fjernsyn eller internett, når særlige hensyn til siktede/domfelte eller private vitner tilsier det, eller når dette på annen måte åpenbart kan antas å ha en negativ virkning for*

behandlingen av saken. Før det nedlegges forbud, skal partene, og en representant for mediene, ha anledning til å uttale seg.

(2) Under rettsmøter i sivile saker kan retten nedlegge forbud mot fotografering og filmopptak og opptak for radio, fjernsyn eller internett dersom dette virker forstyrrende på forhandlingene.

(2) Kongen kan gi nærmere regler til utfylling og gjennomføring av disse bestemmelser.

Subsidiært kan vi tenke oss en modifisert videreføring av dagens regel, med utgangspunkt i høringsnotatets forslag:

(1) Under rettsmøter i straffesaker kan fotografering og filmopptak bare skje med rettens tillatelse. Det samme gjelder opptak for radio, fjernsyn eller internett.

(2) Rettens tillatelse ~~kan~~ skal gis når ikke særlige hensyn til siktede/domfelte eller private vitner taler mot, eller dette ikke på annen måte åpenbart kan antas å ha en negativ virkning for behandlingen av saken. Før tillatelse gis, skal partene ha anledning til å uttale seg.

~~(3) Det er forbudt å fotografere eller gjøre opptak av siktede eller domfelte på vei til eller fra rettsmøtet, under rettsmøtet, eller under opphold i den bygning hvor rettsmøtet holdes, uten vedkommendes samtykke.~~

(3) Under rettsmøter i sivile saker kan retten nedlegge forbud mot fotografering og filmopptak og opptak for radio, fjernsyn eller internett dersom dette virker forstyrrende på forhandlingene.

(4) Kongen kan gi nærmere regler til utfylling og gjennomføring av disse bestemmelser.

(5) Kongen kan i forskrift gi saksbehandlingsregler til utfylling av reglene i tjenesteloven for søknad om tillatelse til fotografering, filmopptak og opptak for radio eller fjernsyn, herunder om saksbehandlingsfrist og rettsvirkninger av fristoverskridelse. Unntak fra tjenesteloven § 11 andre ledd kan bare gjøres når det er begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn, herunder hensynet til privatpersoners beskyttelsesverdige interesser.

Etter vårt syn vil vårt primære forslag gi en langt mer prinsipiell og konsistent tilnærming til spørsmål om filming og fotografering. Det vil trolig også medføre en noe mer ensartet praksis.

På samme måte som departementets, innebærer vårt forslag at fotografering/opptak skal gjelde «alle rettsmøter». Det er ingen grunn lenger til å skille mellom hovedforhandling og rettsmøter til behandling av tilståelsessaker eller rettsmøter under etterforskning. Det er for eksempel stor allmenn interesse rundt fengslingsmøter og åstedsbefaringer.

Dersom *departementets forslag* mot formodning fastholdes, bør det etter vår mening understrekes i forarbeidene at begrunnelsen for endringen kun er av praktisk art, og at det ikke er ment å stramme inn dagens praksis. Det bør etter vår mening også fremkomme uttrykkelig av forarbeidene at et eventuelt forbud, ikke gjelder under pauser i rettsmøtet, jf. Eidsivating lagmannsrett LE-1997-433.

6. Rettergangsstraff

Idet rettergangsboten bryter med det alminnelige anklageprinsippet, og garantien for kontradiksjon er begrenset, er vi overrasket over at departementet ikke foreslår å fullstendig oppheve reglene om rettergangsstraff. Vi mener Danmark i 2007 gjorde det eneste riktige, å fjerne reglene som en konsekvens av Menneskerettsdomstolens storkammeravgjørelse Kypranou mot Kypros 2005.

Skal rettergangsstraff likevel opprettholdes på noen få begrensede områder, mener vi departementets forsøk på begrunnelse på side 130 er særdeles tynn. Vi viser her til Ragna Aarli side 461-462 som på en langt mer utfyllende måte forsøker å drøfte grensedragningen i lyst av

EMDs praksis. Her foreslår hun at straffehjemmelen for krenkelser av foto- og referatforbud som skjer utenfor rettsmøte, løsrives fra rettergangsstraff-instituttet.

Avslutningsvis minner vi om at det heller ikke etter gjeldende rett er anledning til å pålegge rettergangsstraff etter at saken er ferdig behandlet av domstolen, jf. Rt 1993 s. 226.

7. Domstolsadministrasjonens tilleggsnotat til utredningen «Ny domstollov» av 9.12.2015

7.1 Elektroniske pressesider (punkt 2.2)

Punkt b) Pressesider og publisering gjengir de forslag Domstoladministrasjonens arbeidsgruppe fremmet i sin utredning i 2009, blant annet om at det skulle bli like stor adgang til å legge rettsavgjørelser i elektroniske pressemapper som det i dag er adgang til å legge i fysiske pressemapper, og at reglene om dette slås sammen i én paragraf.

Forslaget til ny § 10 i forskriften, som skal erstatte § 10 og § 11, er gjengitt på side 10 i notatet. Der er det i første ledd gitt en plikt til å legge rettsavgjørelsene på lukkede nettsider for pressen, mens det i sjette avsnitt heter at den enkelte domstol i tillegg kan ha en særskilt fysisk pressemappe. Vi konstaterer med tilfredshet at forslaget må oppfattes slik at spørsmålet om domstolen skal ha elektroniske pressemapper ikke lenger er valgfritt, men en plikt for alle domstoler. Ordlyden i forskriftens § 6 bør derfor endres tilsvarende, slik at det i første ledd skal hete «Domstolene skal legge ut opplysninger...»

Derimot er vi sterkt i tvil om noen domstol fortsatt vil ta arbeidet med å ha en fysisk pressemappe i tillegg til den obligatoriske elektroniske, slik det foreslås i § 10 sjette ledd. Med tanke på at datatjenestene ved domstolene ofte er ute av funksjon, mener vi at det likevel er nødvendig å opprettholde en plikt til også å ha fysisk pressemappe, i hvert fall inntil man har en noenlunde sikker driftssituasjon for datasystemet hos domstolene.

I det følgende har vi disse merknader til de enkelte avsnitt i forslaget til ny § 10:

Første avsnitt: I andre setning i avsnittet er tiltaler og siktelsener i tilståelsessaker nevnt, men ikke siktelsener som trer i tiltalebeslutningens sted når forelegg nektes vedtatt; jf Riksadvokaten i brev av 23. november 1999, ref RE 28-962 TGM/GEK. Setningen bør lyde: «Det samme gjelder tiltaler, siktelsener i tilståelsessaker etter straffeprosessloven § 248 og siktelsener som trer i tiltalebeslutnings sted etter straffeprosessloven § 268.». Tredje setning i dette avsnittet kan antakelig føre til forvirring, dersom man ikke er svært fortrolig med domstoldialekten. Vi foreslår at setningen endres til: «Beslutninger om samtykke eller nektelse av at anke fremmes skal også legges på de elektroniske pressesidene.»

Andre avsnitt: I omtale av dette punktet foran, i tredje avsnitt under punkt *b. Pressesider og publisering*, side 4, skriver DA at retten kan anonymisere slutningen av hensyn til privatlivets fred, med henvisning til domstolloven § 124 fjerde ledd andre punktum og § 130 første ledd. Det foreslås at Lovisa-systemets kode «Utskrift skal ikke gis» skal være bestemmende for hvordan avgjørelser legges til elektroniske nettsider. Vi minner om at vi tidligere – og i lang tid – har uttrykt skepsis til de upresise og unyanserte kodene som brukes av Lovisa-systemet. Tiden må nå være inne til at det må innføres presise og korrekte hjemler for begrensning i dokumentenes offentlighet, på forsiden av det enkelte dokument.

Anonymisering av slutning har mening når domsslutningen skal leses opp i rettsmøte (§ 124 fjerde ledd andre punktum), men mindre mening når dommen (unntaksvis bare domsslutningen) blir

tilgjengeliggjort for pressen på lukket nettside, og i alle fall som en absolutt regel for alle domsslutninger. Vi foreslår i stedet at de tilfeller der retten vil sette stille krav om anonymisert publisering av en avgjørelse, så må det skje ved bruk av hjemmelen i domstolloven § 130.

Femte avsnitt: Vi mener at ordningen med at forlikrådene er fullstendig unntatt fra reglene om pressesider ikke er akseptabelt når vi nå står foran år 2017. Det vises til våre synspunkter om forlikråd, som er samlet i eget kapittel, **7.2** i denne uttalelsen.

Sjette avsnitt: I tråd med våre kommentarer foran, foreslår vi at dette ikke skal være valgfritt, men at de fysiske pressemappene opprettholdes som en overgangsordning, alternativt at det fastsettes at den enkelte domstol i tilfeller av feil ved mediernes tilgang til elektronisk pressemappe, skal bistå med oversendelse i kryptert epost eller utlevering av utskrift på kontoret.

Åttende avsnitt: Se kommentar nedenfor under Punkt d) Saksbehandlingsregler m.v.

Punkt c) Begrepet «presse» gjennomgår begrepets historie og den omformulering som ble gjort i et samarbeid mellom arbeidsgruppen og medieorganisasjonene i 2009. Det var i stor grad enighet om en ny definisjon, der blant annet det å følge de pressefaglige og presseetiske normer var et sentralt element.

Arbeidsgruppen mente imidlertid at medieorganisasjonenes krav overfor inkludering av frilansjournalister i ordningen var for svak, når det kun ble krevet at de «driver med lignende virksomhet» som de journalistiske medier som var listet opp i definisjonen. Arbeidsgruppen mente at det må stilles krav om at frilansjournalister har journalistikk som hovedyrke og at de leverer arbeid til medier som forplikter seg til å følge de presseetiske normene. I tillegg føyde arbeidsgruppen til at det ikke vil være tilstrekkelig å ha en blogg eller et eget nettsted på internett for å kunne anses som frilansjournalist i forskriftens forstand.

Det er delte meninger om dette spørsmålet blant våre tre organisasjoner.

Norsk Journalistlag mener at kravet om at man må ha journalistikk som «hovedyrke», er lite realistisk i forhold til dagens situasjon for frilansere. NJ har siden 2015 derfor gått vekk fra dette kravet for å bli kunne bli medlem av Journalistlaget. En del frilansere har i dag dessverre ikke mulighet til å livnære seg fullt ut som journalister, men må gjøre det på deltid og ta andre typer jobber ved siden av. NJ mener derfor at pressebegrepet ikke kan være avhengig av hvor stor prosent man jobber som journalist. Også deltidsansatte i mindre enn 50 % redaksjonell stilling bør etter vår mening få tilgang til pressesidene. Det samme gjelder journaliststudenter. Det avgjørende for å kunne få tilgang til pressesidene må ikke være om man jobber 49 % eller 51 % som journalist, særlig tatt i betraktning at en frilansjournalists oppdragsmengde vil kunne variere, men om man arbeider profesjonelt på grunnlag av faglig integritet i samsvar med presseetikken. Det er samfunnsoppdraget Norsk Journalistlag er opptatt av å verne, og da kan ikke stillingsprosenten være avgjørende for å kunne drive kritisk og undersøkende journalistikk. Vårt standpunkt er også i tråd med Europarådets ministerkomitéens anbefaling i rekommandasjon 2000 (7). Denne bør tillegges betydelig rettskildemessig vekt, all den til Menneskerettsdomstolen en rekke ganger har vist til den og sitert fra den i sin helhet. I rekommandasjonen går blant annet komitéen nærmere inn på hvilke journalister som skal omfattes av retten til å verne anonyme kilder. Her vises det for eksempel til EMD Goodwinsaken 1996, hvor en trainee som hadde jobbet kun tre måneder ble ansett som journalist med fulle rettigheter. I veilederen til rekommandasjonen kap. II, punkt 13 (ii) heter det om journalistbegrepet:

«this must not exclude, however, journalists who work freelance or part-time, are at the beginning of their professional career, or work on an independent investigation over some time.»

Alle som er medlemmer av NJ, bør derfor få tilgang til pressesidene.

Norsk Redaktørforening mener at så lenge pressesidene er et tilbud for en avgrenset gruppe og med et helt bestemt formål, så vil det også være en fordel at avgrensingskriteriene er så presise som mulig. NR mener, gitt premissene for ordningen med egne pressesider, at det er fornuftig å stille som krav at frilansjournalister som gis tilgang må ha journalistikk som hovedyrke.

I og med at Norsk Journalistlag og Norsk Redaktørforening har ulikt syn, og begge er grunnorganisasjoner i Norsk Presseforbund, tar ikke *Norsk Presseforbund* stilling til akkurat dette spørsmålet.

Punkt d) Saksbehandlingsregler – beslutningsmyndighet og klagebehandling

Våre organisasjoner gir tilslutning til forslaget om at Domstoladministrasjonen behandler søknader om tilgang til de elektroniske pressesidene, og at eventuelle klager på nektelse av tilgang skal behandles av Sør-Trøndelag tingrett, og at tingrettens kjennelser i slike saker kan ankes til Frostating lagmannsrett.

Vi slutter oss også til forslaget om at Domstoladministrasjonen i utgangspunktet skal gis kompetanse til å trekke tilbake en tilgang til de elektroniske pressesidene for kortere eller lengre tid, og at påklaging av slik avgjørelse behandles rettslig på samme måte som nevnt i forrige avsnitt.

Det er vår oppfatning at forskriften må gi visse føringer om hvor alvorlig misbruk det skal dreie seg om, før det vedtas utestengning og at det forutsettes en saksbehandling som gir det aktuelle mediet tilstrekkelig rettssikkerhet. Vi forutsetter at rene arbeidsulykker som ikke har alvorlige følger ikke skal føre til umiddelbar utestengning, og vi forutsetter at Lovisa-systemet er modernisert og rustet opp, slik at eventuelle begrensninger adgangen til publisering er tydelig, og med klar hjemmelshenvisning, før ordningen gjennomføres.

Punkt e) Innholdet på de elektroniske hjemmesidene

Vi har forståelse for at Domstoladministrasjonen ønsker et system for elektroniske pressesider som er enkelt å administrere og effektivt å bruke. Både domstolene og mediene har interesse av dette, med tanke på de stramme ressurser begge steder.

Framstillingen i dette kapittelet av hva Domstoladministrasjonen mener skal bli tilgjengelig for pressen på elektroniske pressesider, og i hvor stor grad, er imidlertid høyst uklar når man har sløffet den konkrete oppstilling av dokumenter som skal legges ut. Vi er tilfreds med at eksisterende uheldige skille mellom innsyn og utskrift i forskriften skal forsvinne, når tiltalebeslutninger og siktelsener i tilståelsessaker legges ut, men savner – som nevnt ovenfor – saker som fremmes etter straffeprosessloven § 268, der ikke vedtatte forelegg trer i tiltalebeslutningens sted.

Likeledes mener vi at sluttinnleggene i tvistesøker bør gjøres tilgjengelige på de elektroniske pressesidene så snart de mottas og foreligger i elektronisk form hos retten. Vi formoder at selv om

fremdriften av utviklingen av Lovisa er usikker, så kan forskriften gjerne forskuttere dette. Erfaringsmessig tar det ofte svært lang tid å få inn nye åpenhetsregler i ettertid. En enklere tilgang til de kortfattede sluttinnleggene vil være viktig for å opprettholde interessen for sivilsakene, og også med tanke på kvaliteten i mediernes videreformidling av tvistesakene.

Generelt må vi understreke behovet for at reglene om hva som skal legges ut på de elektroniske pressesidene bør være klare og presise, dette gjelder også for berammelser. Erfaringene i den tiden vi har hatt denne ordningen er svært delte, i og med at det er stor variasjon blant domstolene mht hva som legges ut. Mange domstoler driver også utstrakt anonymisering av parter, i mange tilfeller helt uforståelig, både i berammingslister og ved utlegging av rettsavgjørelser. Antall forekomster av anonymisering ser også ut til å ha økt den senere tid.

Det bør også innskjerpes at rettsavgjørelsene bør gjøres tilgjengelig på elektroniske pressesider så snart de er avsagt. I dag kan det gå uforståelig lang tid før vi finner avgjørelsen på sidene. Endelig vil vi sterkt anbefale at det også legges opp til et system der redaksjonene kan bestille varsel om når det er lagt ut nye avgjørelser, ved utvalgte domstoler.

Det er foreslått at det skal kortes ned på den tid rettsavgjørelser skal være tilgjengelig i mappene. Vi vil fraråde det, ikke minst med tanke på at det fra tid til annen klages over feil i pressesidene, enten fordi de ikke fungerer, er stengt eller at man ikke finner avgjørelser man leter etter.

Punkt f) Søkbarhet

Vi setter stor pris på at det foreslås fritekstsøk i rettsavgjørelsene i de elektroniske pressemappe. Som nevnt tidligere er det et poeng at redaksjonene i løpet av få år har fått vesentlige mindre ressurser til journalistikk. Alt som kan gjøre arbeidet mer effektivt er viktig.

Punkt g) Forslag til endringer i offentlighetsforskriften

Ny § 7a

Det vises til våre merknader ovenfor til pressebegrepet. Det foreslås at paragrafen får en overskrift: «Om pressebegrepet».

§ 10

Det foreslås at paragrafen får overskriften: «Lukkede nettsider; for pressen».

§ 11

Det foreslås at paragrafen får overskriften: «Åpne nettsider for allmennheten».

7.2 Forlikrådene (eget punkt)

Forlikrådene er ytterst overfladisk behandlet i Sundets utredning. På side 72 heter det at rådene etter tvistelovsreformen nå «i utgangspunktet (er) meklingsinstitusjoner, men har etter tvisteloven § 6-10 domsmyndighet i visse saker».

Sundet mener at dette tilsier at forlikrådene nå tas helt ut av domstoloven, og han innskrenker seg til å fremlegge et kortfattet lovforslag. Etter utrederens mening kan den enten brukes som et

avsnitt på passende sted i domstolloven, men primært at reglene gis i en egen lov fordi reglene henger i liten grad sammen med de øvrige bestemmelsene i domstolloven.

Vi synes det er beklagelig at forlikrådene, etter omorganisering ved innføringen av tvisteloven, er falt mellom alle stoler – og etter forslaget til ny domstollov antakelig vil forbli der. Også Stortingets ombudsmann for forvaltningen er opptatt av den forvirring som synes å råde om forlikrådenes plass, og han skriver i sin høringsuttalelse til lovforslaget at det «bør derfor tydelig fremgå om forlikrådets virksomhet fortsatt skal være å anse som del av domstolsystemet.»

Det er grunn til å peke på at verken i kommunene, i domstolene eller i politidistriktene synes det å være særlig sterk bevissthet om hvilken status eller plass forlikrådene skal ha i vårt rettssystem. Regelverket om hvem som skal være sekretariat for rådene er mildt sagt forvirrende. For mediene, som fra tid til annen vil ha innsyn i saker og avgjørelser i forlikråd, er det en vanskelig labyrint å finne fram i. I tillegg til at det er lite hjelp å finne i rettspleielovene, har forskriften om offentlighet i rettspleien store unntak nettopp for forlikrådenes virksomhet. Det er kun § 2 om rett til på forespørsel å få opplyst berammelsen av en bestemt sak som gjelder for forlikrådene.

På dette punkt er det dessuten en rekke sekretariater for forlikråd som oppstiller rigorøse krav til identifisering av «bestemt sak». Oslo Namsfogdkontor har for eksempel krevd at man skal oppgi «samtlige parters navn for å tilfredsstille kravet til identifisering» (brev 20.10.2015 til Finansavisen), og til overmål kreves presis og fullstendig bokstaverings av navnene.

Når vi er opptatt av at forlikrådene får en tydelig plassering, skikkelige og entydige løsninger om sekretariat og inkluderes i reglene for åpenhet, enten i forvaltningen eller i domstolene, så er det fordi kritikkverdig virksomhet ofte lykkes i å skjule seg, på grunn av at innsyn gjøres så komplisert i mange forlikråd.

Det er flere eksempler på at konkursryttere flytter omkring fra rettskrets til rettskrets for ikke å bli fanget opp av kreditorer, politiet eller mediene. Det er også mange virksomheter som opererer med lyssky virksomhet på internett, og som sørger for ikke å komme opp i de vanlige domstolene. Det er derfor viktig at forlikrådene kommer inn i et mer transparent system. Vi minner i den forbindelse om Økokrims trusselvurdering for 2015-2016 der det heter:

«Områder med svak transparens tiltrekker seg lovbrudd og utgjør drivere for kriminalitet – mye av den økonomiske kriminaliteten foregår ved at lovbrysterne gjennomfører transaksjoner og tar eierskap på en ikke-transparent måte.»

Det er selvsagt ikke slik at ulovlig virksomhet drives gjennom forlikrådene, men mange av de personer og virksomheter som driver på kanten av loven gjerne trekker seg ut i tide før politiet griper inn, opptrer ofte i forliksklager. Det kan også være tilfeller både av domsavsigelser og forlik som finnes sted i forlikrådene, og som mediene har vansker med å finne frem til. Skal samfunnet få skikkelige informasjon om dette, må systemet bli mer transparent.

Vi konkluderer derfor med at forskriftens regler om plikt til å utarbeide berammingslister må gjelde også for forlikrådene, noe som ikke kan være noen umulig oppgave i vår digitale tidsalder.

8. Adgangs- og sikkerhetskontroll i domstolene (Domstolsadministrasjonens forslag av 1. juli 2016)

Medieorganisasjonene har forståelse for at det er behov for gode sikkerhetsrutiner i norske domstoler, og at dette også må omfatte pressefolk som skal dekke pågående rettssaker. Her er det imidlertid svært viktig at adgangs- og sikkerhetskontrollen *ikke går på bekostning av massemedienes kildevern*. Dette kom blant annet tydelig frem i Sivilombudsmannens uttalelse i sak 2011/436, der politiets behandling av en Dagblad-journalist i forbindelse med sikkerhetskontroll i Aker Brygge-saken i 2007, ble sterkt kritisert. I forbindelse med kontrollen på vei til en hovedforhandling i Oslo tingrett, ble journalisten fratatt dokumenter av en polititjenestemann og det ble foretatt en nærmere gjennomgang av hans skulderveske, til tross for at journalisten viste til at materialet var omfattet av kildevernet. Ombudsmannen uttalte at handlemåten representerte en krenkelse av journalistens kildevern og var i strid med EMK artikkel 10, særlig i lys av EMD Sanoma Uitgevers B.V. mot Nederland 2010, og straffeprosesslovens bestemmelser om ransaking av personer.

Av hensyn til vernet om anonyme kilder må derfor bestemmelsen om adgangs- og sikkerhetskontroll i domstolene *inneholde begrensninger*. Det må være forholdsmessighet mellom inngrepets formål og begrensningene i kildevernet i tråd med straffeprosessloven § 170 a) og Rekommandasjon (2000) 7 principle 6. Vi foreslår at dette gjøres ved at det i foreliggende forslag henvises til de særskilte bestemmelsene om ransaking og beslag i straffeprosessloven, gitt av hensyn til kildevernet. Her oppstilles det som kjent klare formkrav når det gjelder fremgangsmåten, og disse må naturligvis også gjelde ved adgangs- og sikkerhetskontroll i domstolene.

Med vennlig hilsen

Norsk Presseforbund

Nils E. Øy
generalsekretær (kst)

Norsk Journalistlag

Ina Lindahl Nyrud
advokat

Norsk Redaktørforening

Arne Jensen
generalsekretær